

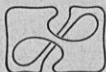
RUNOJA

KÖSSI LINDSTRÖM

KÖSSI LINDSTRÖM

RUNOJA

JAKAJA
OTTO LINDEMAN
TURKU

Sensuurin hyväksymä 28 p. Helmikuuta 1905.

==== TURKU =====
AMMATTILAISTEN KIRJAPAINO O. Y.
==== 1905 =====

SISÄLLYS:

I

	Siv.
5. II. 1904	3
Minna Canthin muistolle	10
Viimojen vinkuessa	12
Heikkoa verta	14
Kuulas, kalpee kevät-yö	16
On niinkuin —	18
Koska koitti päivä sees?	20
Pois ruikutus!	23
Yölepakoiden aikana	26

II

En tahdo —	31
Tuli kuolema —	34
Mitä olet minulle neiti?	37
Kevät-huokaus	38
Aalloilla	39
Kevät ehtii	41
Lainehtii laiho —	44
Nukkuos mieronmies	45
Aikainen vuokko	47
Sonetti	49
Sonetti	51

III

Murrosaikana	55
Remuaville	58
Niin monta —	63
Pajassa	65
Hän	67
Kankurin virsi	69
Kappale eräästä juhlarunosta	71
Milloinka?	75

IV

Katri	81
-----------------	----

Kössi Lindströmiltä on ennen ilmestynyt:

Kynnyksellä

Elämästä

I.

5. II. 1904.

Maa, tämä Suomenmaa oli sorrantaa ylen
kauvan
kärsinyt vainoojain, sodan, hallan ja puut-
tehen inhan,
vaipunut vaivoihinsa ja sortua uhkasi kohta,
kun oli uupunehet sen lapset, poiss' oli
päivä,
nouseva aamunkoi, joka toivoa antanut oisi,
poiss' oli urhokkuus, taka-aikain intosa mieli
poiss' oli uskokin tuo, joka siirtää vuoria
voipi,
usko ja luottamus tään tuhatjärvien maan
elinvoimaan.
Kansoa uhkasi näin iki-yö sekä kuolema
kylmä:

haut' oli luotu jo sen, sitä peijaat valmihit
vartos.

Silloin kuulevi maa kevätlaulua sointua-
vaista,
laulua kauniimpaa, ihanampaa kuin oli
konsaan
kuullut se lapsiltaan, ilon murheen aikojen
vierren.

Laulupa kertovi kuink' ihanainen ja suuri
on Suomi,
kuinka on kauniit tuon suvipäivät ja talvi-
set illat,
maa miten kukkivi, kuin salot sillä on suu-
ret ja laajat,
lintujen laulua täys joka honka ja kukkea
koivu,
kuinka on mahtavat tuon joet, järvet ja
vyöryvät virrat,
peltoa kuinka on tääll' erä viljava kullekin
suotu,
maat' ihan yllin kyllin, honkia pirttejä
varten.

Vierisi virsi ja sen sävelet näin virkkasi
vielä:

Tääll' isät taistelivat vihamiestä ja vainoa
vastaan,

hurmeellaan tämän maan vapahaks', omaks'
ostivat meille,

taistelivat petojen: suden ahnaan, kontion
kanssa,

hautahan astipa myös syyshallojen huuruja
kärsein

soita he kaivoivat, ojat ympäri korpia
loivat,

kyntivät, kylvivät maan „Jumalaltaan kas-
vua toivoin“,

uskoen siunaukseen käden työn sekä uut-
teran mielen,

vaikk' olikin petäjää tahi olkea leipänä
joskus,

raunio vaan tupa maan vihamiehien vai-
nojen alla.

Laulu ja laulaja vaan näin jatkoi sointua
tuota:

Suomi on armain maa, isänmaamme ja
siksipä Suomi
saakohon lapsiltaan sydämet sekä rakkau-
denkin,
jolla se hallaisestaki maaperästään iha-
naiset
nostavi heelmät, kukkia kasvattaa sekä
siittää.
Kenp' olis siis kotimaataan, Suomea suo-
jelematta
rakkaudellaan? Voisiko kenkään hyljätä,
heittää
syntymämaata ja rantoja rakkahan, kallihin
Suomen?

Suora on Suomen mies; sitä peljätä ei
takatalvi,
ei vihamies, ei vainojen, vastusten suru-
vuodet.

Siksipä Suomenmaa ajan aaltojen kuohujen
tullen
hyrskyhyn sortua ei voi, vaikka se vaap-
puvi joskus.

Vaivojen vaikeuteen tämä maa on tottunut
aina;
pälkähästään pahemmastaki pääsi ja nous
joka kerta,
suorana, nuorena taas ylös nostaen taivo-
hon päätään,
kun syvät sillä on juuret ja sitkeä, jäykkä
sen runko.

*Maa karu, pieni ja köyhäki suur', ihanai-
nen on sille,
ken sitä lempivi vaan sekä kutsua kuulevi
hellää!*

Laulaja lauleli näin. — Sydämet sulii, kuin
kevätuuli
henkäsi Suomenmaan yli, nostihe kukkia
tänne.

Virkosi kansa jo, nous inehmoisien toivo
ja usko,
ett' elonaamu jo taas oli Suomehen val-
kenemassa,

poistuu pilvinen sää, takatalvi ja halla jo
haipuu.

Nous isänmaa, kevät koitti ja selkeni
seesteä huomen,
nuoriso valveutui, heräs vanha ja kiirehin
kohta
toimehen tartuttiin sekä hengen toukoja
tehtiin.

Suurtapa työt' teki hän, isänmaan tuki,
sankari, urho,
taikuri taitava, mies ihanteen, tosiyön sekä
tarmon,
kyntäjä, kylväjä, tien, uran uurtaja, syttäjä
soihdun.

Kiittävi hänt' tupasen matalan mies, hal-
tija linnan.

Nuor' sukupolvi ja hautaan horjuva, vai-
puva vanha
kukkia kummulleen ihanaisin tuntehin las-
kee,
kiittävi laulajataan sekä kaipuut' itkevi
hiljaa,

painaen pään rukoukseen tän ajan ankean
alla,
uottaen auvoa taas sekä huomenishetkeä
Suomen.

Minna Canth'in muistolle.

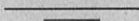
Sa annoit syvän sydämen
ja poves tunteen totisen
edestä heikon, horjuvan,
suruunsa sortuvan.

Sa tunsit voimat inhan yön
ja väkevämmän vainotyön
ja valheen ansat ahtahat,
ikehet katalat.

Mut luotit toden taikahan
ja rakkauden voimahan,
kun oikeus ne aateloï,
vapaus ihannoi.

Ja aattehesi eestä sa
sait omat voimas uhrata
ja tuta tulta taisteloa,
mi johti voittohon.

Oot itse alla multien;
vaan aattehesi ijäinen
elää ja heelmät siittävi.
— *Sua Suomi kiittävi!*

Viimojen vinkuessa.

Käy voimatöiden kohu kautta maiden
kuin rajun viiman viuhu, myrskysää,
ja heikot vapisee, kun voimakkaiden,
päämiesten miekat maassa heläjä.

Ja sekasorron turmahenki havaa,
hävittää sovun, rauhan raatelee
ja syvät, umpeen menneet haavat avaa
ja hävityksen työlle hymyilee.

Nyt vanha valittaa ja vaikeroipi,
vaan uusi uljana kohoaa,
ja yli kaiken toden torvi soipi
niin että avaruudet kajahtaa:

Pois valhenaamarit ja valhevaatteet,
pois petos, vilppi, aseet alhaiset,
pois halvan itsekkyyden inhat aatteet!
Syyt tekojen ja teot ylhäiset!

Heikkoa verta.

Niin pimeä nyt ompi laaksoloissa,
ett' inehmoiset heikot raukat noissa
ei käydä tohdi eteenpäin, ei taa,
kun salakuiluja on täynnä maa,
vain harvat jalallensa pohjaa saa.

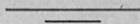
Ja jakseta ei nousta kukkuloille,
korkeelle ylös valon valkamoille,
joiss' sädehtivä ain' on aurinko,
käy valonlasten leikki, karkelo,
uljaana astuu aina inehmo.

Niin korkea on valon valtavuori
ja jyrkkä sinne vievä polku suorin,

ett' tuota katsoakin kartetaan,
se liian korkeaksi uskotaan
ja ennen käydään kuiluun kuolemaan.

Inehmo pelkää päivää — pimeätä,
ja kupeellansa kulkee kauhu, hätä;
mut on kuin ei hän siitä milloinkaan
vapaaksi tyyten tahtois päästä, vaan
kaipaisi kahlettansa ainiaan.

Miks murskata ei epäuskon kyytä,
pois heitetä jo heikkouden syytä,
ylväinä, uhkamielin, pystypäin,
varmoina viimeinkin jo käydä näin
kuiluista kukkuloiden valoon päin?

Kuulas, kalpee kevät yö,

taivahalla tähtivyö,

Pohjantähti, Otava,
Väinämöisen miekka ja

kaikki, kaikki tähtöset,
Luojan silmät valoiset

luovat katseen päälle maan.
Maassa yötä nukutaan,

nukkuu vanhat, nuoremmat,
valveill' on vain virkummat

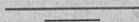
ja ne, jotk' ei unta saa,
joita suru ahdistaa:

Miksi, miksi nukutaan,
nukutaan kuin kuolemaan?

Kuolohan on unta myös,
unta ikuisessa yössä.

Elvy aamu, huomen jo,
nouse yöstä aurinko,

ett'ei iki-unta vaan
nukuttaisi päällä maan!

On niinkuin —

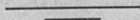
On niinkuin ei olis kyllin
suruss' ympäri Suomenmaan,
kun murheen siementä inhaa
sen lapsoset kylvävät vaan.

Salaparjaus toimii yössä
ja joustaan jännittää,
viatonten sieluhun syösten
vihan vasaman myrkykkään.

On orjien urhokkuutta
salavaino ja kettuus tää.
Monen voimakkaankin miehen
sen alla on taipunut pää.

Mitä voikaan ihmislapsi,
kun uskoa ei hän voi
lähisempään veljehen taikka
sisareen parahimpaan, oi?

Elo kuoloa katkerampaa,
katalampaa on toki näin,
kun saa sala-iskuja aina
odottaa käsist' ystävään.

Koska koitti päivä sees?

Kaikki, kaikk' on harmajaa,
luonto, taivas, ilma, maa.
Koska koitti päivä sees,
pienen pieni pilke ees?

Monet kerrat noussut on
arka aatos taivohon:
Koska pilvi pakenee,
utu, usva hälvenee?

Vait' on taivas yhä vaan.
Hämärissä kuljetaan,
sokkosilmin astutaan,
langetaan ja langetaan,

ikävöidään ylöspäin,
vaan ei käydä käsikkäin,
kun ei toinen toisehen
luota seass' sumujen,

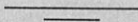
eikä täällä yksikään,
jaksa, kestä yksinään.
Heikko henki horjuvi,
arka sydän sortuvi.

Mitä voipi voimakkain,
tahdokkain ja tarmokkain,
kun sen, min hän rakentaa,
toinen kohta kukistaa?

Babeltorni-toivehen
tappaa pyyde pikkunen,
kun ei veli veljeään
eikä edes itseään

täällä tunne, tajua,
ei ees' tahdo tajuta.
Siit' on summa sumujen,
utujen ja usvien.

Koska koitti päivä sees,
pienen pieni pilke ees?

Pois ruikutus!

Pois ruikutus! Raukkojen toimintaa
on oihkia, voihkia aina.

Ken tääll' yhä itkien vaikertaa,
sitä elämäntaakka painaa,
sitä pistää kohtalon ilkeä ies,
hän on murtunut, mennyt mies.

Ei löydä hän onnea ollenkaan,
vaan surren vaipuvi varhain,
kuin kirottu käypi hän vaivassaan
ja hälle on hauta parhain;
elämästä hän tahtovi päästä pois,
näet mullassa rauha ois.

Kas, murheen enkeli liihoittaa
yhä miehestä mieheen lentäin,
hän uusia sieluja pauloittaa

luo kunkin kauhuna entäin,
ja raukkojen lauma se karttuu vaan
ja kohta jo täyttää maan.

Sukukunta on sairasta sielultaan
ja siinä on orjan verta.
Oi, voimmeko nousta me koskonkaan,
pääät pystyssä käydä kerta
ja täysin tuntea riemut nuo,
joit' elämä meille suo?

Pois ruikutus! Työhön ja toimintaan
jo käyköhön mies ja nainen,
kukin lyököön omalla voimallaan
pois tuska ja vaiva mainen.
On heikolle apuna yhteistyö,
kun häntä uhkaa yö.

Käsikädessä käytävä täällä on
omat voimat jos eivät riitä.
Ylös heikko ja käykösi taistohon
ja joukkoon itsesi liitä.
On tuska ja vaiva sun vainoojas;
sitä iske sa voimallas!

Pois ruikutus! Nouskohon kunkin pää
ja rinta jo tuskan alta!

Uus päivä jo vastahan kimmeltää.

Pian lyöty on vaivan valta,

omat voimat jos ihminen ymmärtää

ja jos kehnous poies jää.

On yllin kyllin jo kärsitty

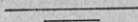
ja tunnettu tuskaa täällä,

on liika paljo jo itketty

ja kuljettu hielten päällä.

Tuta kerta jo täytyvi onnekkuus. —

Ota vastahan aika uus!

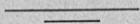
Yölepakoiden aikana.

Yölepakoiden aika on jo täällä,
taas luontoamme syksy syleilee
ja kesän sulon sortaa hyyllä, jäällä
ja huurrehuulin meille hymyilee.

Käy korpimailta, soilta häijy halla
ja pohjan perukoilta pakkaneen.
On elo kaikki kohta niiden alla,
on armas päivä vanki varjojen.

Mut oisko täytymys myös ihmisenki,
tän luomakunnan kruunun kuolta pois?
Ei hänen, eihän jumalainen henki,
Jumala itse häness' silloin ois!

Tuo aate ihanainen: *olla suurin*,
se yksin inehmoisen pelastaa
ja eloon istuttaapi kiini juurin,
joit' taitetuiks' ei yö, ei talvi saa.

11.

En tahdo —!

En tahdo ma pyytää armoa,
en ryömiä polvin paljain,
alas tahdo en päätäni taivuttaa,
en kulkea valhevaljain,
vaikk' elämä tulta ja tuskaa ois
ja se ruoskana ylläni sois.

En tahdo ma templejä saastuttaa
tekohurskaan kasvoja kantain,
en pilkata Herraa taivahan
rovon uhriarkkuunsa antain;
vaikk' onkin syömeni syntinen,
ole publikaani en.

En tahdo ma lampahan lailla vaan
ain jäljessä toisten juosta,
en henkeni janoa sammuttaa

kylä-karjojen laidun suosta,
vaan yksin etsin ma lähteen tuon,
joka virkistykseen suo.

Olen vielä ma heikko ja horjuva,
mut vielä mun voimani varttuu
ja tottapa vaappuva varmuutein
monin kerroin kasvaa ja karttuu,
kun tahtoa täytymys kasvattaa,
työ tarmo vahvistaa.

Mitäs siitä, jos jalkani horjahtaa
ja ma lankean maahan saakka,
tai lepoa hiukan ma kaivannen,
kun painava niin on taakka:
ma jällehen nousen ja uhmaten
käyn tietäni eellehen.

Näet, voihan murtua muuritkin
ja haljeta vuoret vankat,
voi kosket kuivua uomissaan
ja kaatua korvet sankat:
miks ei siis ihminen horjahtaa
vois varmana kulkeissaan?

Mut nousta ja seisoa sentään taas
ja vieläkin kerran koittaa,
vain itsehen uskoa uudelleen
ja kaatua taikka voittaa.
Kas, siinäpä mitta on miehuuden;
tuta tahdon ma onnen sen!

Tuli kuolema —

Tuli kuolema laulajan kammioon
ja miestä saada pyysi,
sulotoiveet hältä ja haavehet
kaikk' ilman armoa hyysi.

Ja hän, polo laulaja, kärsinyt,
tuns' ankaran kuolon miehen,
tuns' onneton, ett' oli täytymys
hänen taipua Tuonen tiehen.

Vaan juuri kun kuolema saaliinaan
runoniekkan ryöstää aikoi,
niin silloin enkeli saapuikin,
pois kuoleman inhan taikoi.

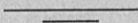
Lens' suojelusenkeli ylhäältä;
lens' siunattu korkeammalta
ja lemмен voimalla nosti hän
kova-onnisen kuolon alta.

Ja elämä jällehen ilmestyi
ja laulajan mielen täytti,
hänt' työhön kutsuen, kauneimmat
elon taistelulentät näytti.

Mut miehen mielt' ei hurmanneet
kuvat kaunihit, loistavimmat,
vaan katse enkelin parhaimman,
sulosilmät armahimmat.

Ja pelastajalleen lausui hän:
Oi, paljo sa annoit mulle!
Nyt eloni, henkeni lahjoineen
olen, armas, ma velkaa sulle!

Ja enkeli katsehen kaunoisen
loi laulajaan ja hymys. —
Mut kelmeä kuolema kauaksi
pois kaikkosi, kulki ja lymys.

Mitä olet minulle neiti?

Mitä olet minulle neiti?

— Iltapuhde, hetki hertas,
pääte päivän vaivalloisen
miehelle menehtyvälle.
Olet hiljainen hyminä,
unen suova yön sävele
tunnon tuskaisen iloksi.

Mitäpä minä sinulle?

— Lintu myrskyn mylleröivän,
pilvi päällä poutapäivän,
kuura kukkasen kupeella.

Kevät-huokaus.

Niin pohjattoman kaihon luovat mulle
näät kevät-illat ihanuuksineen,
ett' tajuta en taida, mitä kaipaan,
mi huoli hiipii mulle sydämeen.

Mut jospa saapuisit sa immyt armas,
sa, josta useasti unta näin,
ja hellän suudelmasi soisit mulle,
ja illat istuttais me lähikkäin,

niin ehkä vaimentuisi vaiva multa
ja hälveneisi syömen suruisuus.

— Oi saavu Kevätär, oi saavu kulta,
tuo talveheni kevät, aika uus!

Aalloilla.

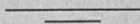
Me keinumme elämän aalloilla
ja etsimme valkamaamme,
mut emme tiedä me poloiset
sen koska kohdata saamme.

Ja virran vyörtehet pauhaavat
ja lainehet lyövät laivaa
ja alle aaltojen kohtalo
salahautoja, kuiluja kaivaa.

Mut nousta noista ja uskaltaa
yhä uhmata kohtaloansa,
on miehen määrä ja miehen työ,
hänen onnensa, ainoansa.

Ei taipua, vaikk' olis valkeana
joka puolella merten tyrskyt,
jyly pilvien sois salamoinensa,
yli purren löisi jo hyrskyt.

Ja tyyninä hetkinä huoahtaa,
vaan myrskyhyn valmis olla.
On sankari vaan se, mi taistellen
lyö leikkiä kohtalolla.

Kevät ehtii.

Kevät ehtii.

Niin korkean kaaren kiertää jo
meren takaa nouseva aurinko,
mi sätehin selkein hohtaa.

Väriloistossa kylpevät kinokset,
kun sätehet niitä kohtaa,
ja puissa on jäiset kukkaset,
niin kauniit, ihanat, ihmeiset.

Kevätviesti nyt ilmoja kiittää
ja se auringon siivillä liittää
avaruuden halki ja saapuu se
kuin laupeus-enkeli kaikille
ilotuntehen suuren tuoden,
joka rintaan riemua luoden.

Kevät koittaa.

Nyt taantuvi talvinen murhe taas,
nyt voima, min heikkous maahan kaas'
taas uhmaten henkiin herää.

Polo, raukkakin toimeen ryhtyvi nyt
ja tarmoa tahtoon kerää.

Tien oudon polkija eksynyt,
mi kaikkea täällä on epäillyt,
maan varman tuntien allaan,
epäuskon murtaa, tallaa

ja nostavi päätään taivohon
sulotuntehin huomaten auringon,
joka hälle vastahan loistaa.

— Kevät kauhujen kammon poistaa!

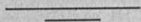
Kevät saapuu.

Valon-kaipuu syttyvi sieluihin
ja raskautettuun rintoihin
kevät vapauslaulua soittaa.

Tosi valheen valtoja vastaan käy
ja pimeän peikot voittaa
sekä sinne, miss' ei valoa näy,

nyt soihtujen kanssa se ennättäy
tulet syttäen kaikkialla.

Ken nyt olis murheen alla,
kun toivoa laulaa taivas, maa,
kevät-riemua riutunut rinta saa?
Ylös ihminen, murhees murra!
Nyt ei saa kenkään surra!

Lainehtii laiho —

Lainehtii laiho eessä ikkunani
uljaana uottain aikaa kukinnan,
etäältä hivelempi katsettani
lahdelta vaahto laineen valkean.

Ja havumetsä tumma tuoksuansa
siivillä suvituulen mulle tuo,
rannalta lehto riemulaulujansa
ääntänsä säästämättä mulle suo.

Ja luonnon lauluhun ja riemuhunki
ja Suomen kauneuteen korkeaan
murtuupi murhe, karvas kaiho munki,
rintaani riemun, levon, lohdun saan.

Nukkuos mieronmies!

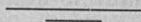
Onnenkerjuri taivaltaan
asteli alla mielin —
Lintupa lehdossa oksallaan
lauleli hellin kielin,
viserti riemuin tuo.

Kulkuri saapui luo.
Sairas sielu ja sairas pää
painavat miehen mieltä,
kun ei onnea, auvoa tää
löytäne mieron tieltä.

Lehdon lintunen kuiskuttaa:
Lepäjä, laulua kuule;
laulelen riemua taivaan, maan,
riemua ilman tuulen,
lempeä, lohtuakin.

Kerjurin korvihin
entävät lintusen laulelmat.
Istuvi mieronmiesi.
Hukkuvat orpous aatelmat,
tuntokin tyyntyä tiesi.

Linnun lauluhun mieronmies
nukkui lapsen lailla.
Poissa on tuska ja tunnon ies,
nälkäkin unten mailla.
— Nukkuos mieronmies!

Aikainen vuokko.

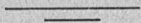
(Vainajalle)

Valkovuokko hangen alta
nosti nuorteana pään,
luuli, että kevään valta
pohjolasta vei jo jään.

Erehtyipä kevätkukka,
valju valkovuokkonen,
pettyi pieni kukka-rukka:
takatalvi sorti sen!

Häijy, harmaa halla hiipi
pimeiköistä pohjasen,
runteli ja repi, riipi
vieron valkovuokkosen.

Kesken kevät-toivojansa,
kesken utu-uniaan,
kesken elon-onneansa
vaipui kukka kuolemaan.

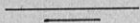
Sonetti.

Soi leivon laulu kylmän kalseasti
ja viluisesti käki kukahtaa,
pohjoisen viima vinkuu ankarasti,
jääkukkasissa nurmi nukahtaa.

Viel' etelä ei jaksa tänne asti
suloista suvisäätä sirottaa,
ei kevätpäivä paista paahtavasti,
aurinko piilee pilven tumman taa.

On niinkuin kevät toisi tummaa turmaa
ja takatalven lunta, hyytä vaan,
mi kylmää, kuihduttaa ja tyyten surmaa,

mit' elonalussa on hiukankaan;
ei sytä sydämiin nyt kevät hurmaa,
ei nosta inehmoista ihallaan!

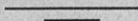
Sonetti.

Suruisna silmäilee nyt sarkojansa
ja huokaa huolissansa peltomies,
mi säästänyt ei suinkaan vaivojansa,
kun kynnöt, kylvöt taiten tehdä ties.

Oi, mist' on musta murhe muodossansa
ja mistä miehen tunnon tuskan ies?
— Ei armas päivä paista peltoansa,
piilossa pysyy taivon taikalies.

Ja joka päivä lankee ylähältä
raskaasti vettä päälle laihojen,
vie viljakullan kalliin kylväjältä.

auringon puute, pillat pilvien,
ruis runneltu ja maahan maatuu hältä,
ei jyvän täyty tähkät olkien.

III.

Murros-aikana.

Nyt herätys käy kautta maailmoiden,
soi syntysanat valkeen huomenen,
mi vielä yössä uinuu unelmoiden,
mut' tuntee, ett' on täys jo aika sen.
Soi kaikkialla kohta sotatorvet
ja joukot täyttää aukeat ja korvet,
laps, nainenkin nyt yhtyy joukkohon,
kun hengen ritarit käy taistohon.

Ja hengen aseet välkkyvät kirkkahina
valaisten tuliterin hämärää,
on valon valkoratsut valmihina
odottain johtajaa ja käskijää,
ja sotalippu liehuu ylpeästi,
niin korkealla ja niin käskevästi;
yön halki loistaa lipun kirjoinus
kuin tulikirjaimilla: *Vapaus!*

Mut vielä puuttuu miestä, naista, lasta
niin monta, monta valon riveistä;
kun kaikk' on yhtynehet, silloin vasta
nopeesti parvet voivat edetä.

Niin voimakas ja vahv' on vainolainen;
sit' ei voi voittaa joukko pienokainen,
vaikk' ois se kuinka uljas, urhokas;
on vihamiesi liika voimakas.

On valikoitu lauma vihamiehen
ja sillä tuhatvuotten kokemus,
on tottunut se sodan sortotiehen
ja puutu silt' ei tarmo, urheus.

Vaan uskon perustukset sillä horjuu,
levottomuuttansa se turhaan torjuu;
se pelkää uuden ajan armeijaa,
mi kuulee kutsumusta korkeaa.

Mut pelkää ei se mahtiansa näyttää
ja olla ylpee epätoivossaan.

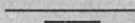
Se halvimmatkin keinot kaikki käyttää,
ett' ois se vahva valhe-voimassaan.

Ja lipustansa, veriin tahratusta,
jok' on kuin eteläinen yöhyt musta,
se tahtoo luoda lumivalkean,
ett' tenhon sais se lailla puhtahan.

Niin: vahva, voimakas on vainolainen,
mut voimakkaampi hengen joukko on,
jos soturit sen, joka ainukainen
lujasti luottaa valon voittohon.

— Ken auringon voi estää nousemasta,
yön aamun tullen valoon vaipumasta?

Ken kehitystä kahlehtia vois
ja kaiteen elonaattechelle lois?

Remuaville.

Voiko naiset naljaella,
miehet hulluna meluta,
inehmot ilossa olla,
kansa kaikki karkeloida
surkeassa Suomenmaassa,
maassa peikkojen pahojen?

Kansa on kohtalon käsissä,
kohtalon kovan ja kylmän!

Ellei siinä syytä kyllin
eikä aihetta asian,
niin lie syytä selvempääkin,
kylläلتi muretta muuta,
monta huolta huutavaista,
sylentäydeltä surua.

Eikö kuulu kellareista,
alakerrasta elämän
vaimojen valitushuuto,
karjunta ylen kamala,
leipähuolen hurja huuto,
kuoleman-ikävän itku?

Ettekö älyä, kuule
sekä selvästi eroita
lävitse remun ja riemun,
seasta soorean soiton
nälkäkuoleman kiroja,
vaivoja vähäväkisten?
Ettekö tajua tuota
edes aivujen avulla?

Eikö kuulu korvihinne,
sydänten sisimpihinkin
sylilasten sairas ääni,
nyyhkytys nälän-alaisten,
itku ja ikävä parku,
parku päivistä pahoista?

Arvata osaisitteko,
kuinka monta kehtolasta,
rintalasta laihtunutta
saa ei sidettä elohon,
vatsantäytettä vähäistä
rinnasta emonsa, äidin,
kun on tällä tyhjät rinnat,
leivästä pahasti puute?

Ilman täyttää lasten itku,
parku, voivotus poloisten,
joita ei elämä suosi,
ei edes osoa anna,
joille Tuoni tuutilaulut,
kuolinlaulut laulelevi
ennen alkua elämän,
syntymistä syksyn lasten.

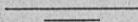
Ja jos teill' on korvat kuulla
taikka taito silmin nähdä,
niin te taiten tarkatkaatte
katulaumojen kohua.

Tääll' on työtönnä väkeä,
osatonna ansiosta
miestä vaikka minkälaista,
urosta joka alalta,
jotka kulkevat kujia
elatusta etsimässä,
jotka kuihtuvat, kuluvat,
painuvat pahoin peräti,
ovat opissa pahassa,
koulussa kirojen käyvät,
kasvavat väeksi valheen,
petoksen ja pahan kaiken,
kulkevat perikatohon,
myyvät kaiken kunniansa,
polkevat pyhänsä maahan
vuoksi vaivansa väkevän.
Nähkää te katujen karjat,
mustan elon mustat sarjat!

Kuulkaa te keijuvat kanaset
sekä kukot kiekuvaiset,
kansa karkelo-haluinen,
iloiten elävä joukko:

Eikö tässä tarpeheksi,
riittämähän asti aivan
ole jo suruhun syytä,
aihetta ajan vakavan?

*Kalmistossa karkelemme,
hautakummulla hypimme!*

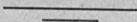
Niin monta —

Niin monta sortuu avutonna siellä,
joss' apu ompi armo-niukka vaan
ja jossa täytyy jokahisen niellä
suolainen surun kyynel vaivassaan

ja osto-orjan lailla murhemiellä
köyristää selkä valhekumaraan
edessä herran, joka elon tiellä
hält' elinvoiman imee kokonaan

ja *sitte* jättää raukan nääntymähän
tiepuoleen lailla luontokappaleen,
vilussaan, vaivassansa värjymähän

ruumiin ja sielun, syömen haavoineen.
Okainen orjaitaival taittuu tähän;
turtopi tuska raukan raataneen!

Pajassa.

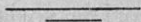
Kilkkaa, kalkkaa,
moukarit mäikyvät,
vasarat iskevät
alasimeen.

Paljetta painaa orja,
terve ja nuori ja sorja.
Orjia alasimellakin on.
Tunnoton
isäntä teettävi työtä
päiveä, yötä.

Rauta ja teräs
ahjossa kiehuen,
räiskyen, riehuen,
paukkina,

helle ja hiilten hiuke,
sysien synkkä tuike,
raskas, rauhaton raataminen
myötäinen
orjien voimia kalvaa,
turtaa ja halvaa.

Vieras rauta ja vieras työ,
nälkä ja murhe ja kuolon yö
elämänonnea onko?

Hän.

Niin tuskan kalvas hän on kasvoiltansa,
ver-ruusut paenneet on poskiltansa,
katseensakin on arka, levoton,
äänensä ontto, sairas, soinnuton.

Myös hän on onneton, on niistä yksi,
jotk' käyvät surun kanssa käsityksin,
ett' toinen onnellinen olla saa,
vaikk' onnettuutta kantaa päällään maa.

Niin nuorna hän jo taakan alle pantiin
ja tyytyä sai tylyn elon antiin,
mi aina vain ol' liika vähäinen
ja turmelema orja-kyynelten.

Hän päivät, viikot, vuodet työssä raataa,
orjuutta huokain oman kunnan kaataa
ja orjalaumaan hukkuu kokonaan,
itsensä heikko varjo ollen vaan.

Ja mieti ei hän enää pelastusta,
ei etsi onnen eikä auvon usta,
vaan elon-vankilassaan vaipuvi
ja hiljaa niinkuin hiilos haipuvi.

Ei yksin hän! vaan tuhansia muita.
Elämä vapahtaa vain joitakuita,
joit' ei se surun alle sortaa voi.
Miks niitä täällä niin on vähän, oi?!

Kankurin virsi.

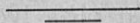
Kelle kangasta kutonen,
kelle pirtoja pitelen?

Päivät pitkät pirta lyöpi,
suihkaa sukkula somasti,
lanka lentää, kangas kasvaa,
vieras verka valmistuvi.

Kelle? Kenpä sen sanoisi
taikka arvata osaisi?

Kangas, kyynel-kiilto-pinta,
orjaraukan tuskan tuote,
ei ole ilona orjan
eikä raatajan eränä,
vaan sen viepi vieras vaikka
orja oisikin osaton.

Eik' ole itkusta iloa,
huvitusta huolestani,
kun on itkua isosti,
huolta joka huomeneksi,
vieras sukkula suruna,
vieras pirta pintehenä,
kätösissä vieras verka,
elo orjana aloa.

Kappale eräästä juhlarunosta.

Täällä on siskoa,
veikkoa monta
leipäänsä vailla
ja niin osatonta,
että he tahtois
kaatua, kuolta,
kun ei he jaksa
kärsiä huolta

nähdessä toisten
kulkevan täällä
perhojen lailla
kukkien päällä
huolia paitsi
ja vaivoja vailla
nälän ja puutteen
ja valheen mailla.

Missä on onni
köyhän ja kurjan,
raatajan, kärsijän
kohtalon nurjan?
Kussa on valkeus
pimeän lasten,
vuosien rauha
harmaja-hasten?

Elämän-onnea
ei ole meillä.
Kielletty meiltä
se on elonteillä.
Kuolema kulkee
ja laihoa niittää.
Kylläpä orjien
sieluja riittää!?

Meidän on onnemme
onnena muiden,
leipämme leipänä
vieraiden suiden.

Voiman ja kunnon
me kullaksi luomme,
mutta sen sentään
muille me suomme.

Miehet ja naisemme
orjiksi myödään;
hintana kyynel-
leipiä syödään.
Kasvavi itkun
ja parkujen pauhu,
kuolemankaipuu,
kosto ja kauhu.

Missä on heikon
voima ja mahti,
kussapa kurjan
onnen on vahti?
Millä me voitamme
kauhujen kammon?
Kuinka me laadimme
onnemme Sammon?

Tuonpa me tunnemme:
Veljeytemme,
luottamus, usko
ja rakkaudemme
taitavat takoa
Sampoja onnen;
uhraus antavi
työllemme ponnen!

Milloinka?

Luku eikö jo täys' ole orpojen,
isätönten ja äiditönten,
kovan kohtalon orjien kurjien,
laps' raukkojen leivätönten,
joilt' elämä epäsi aarteistaan
joka murusen, antaen murheen vaan
ja yöhyen tumman ja tuskaisen
ja tiehyen okaisen?

Ja vieläkö enemmän kaivataan
maan päälle äitiä niitä,
joill' elämänosana ollenkaan
elon mahdollisuut' ei riitä,
joill' ei ole leivän kannikkaa
ja tyhjillä rinnoilla kantaa saa
sylilastaan nälkähän nääntyvää,
ravintoansa pyytävää?

Maa miehiä vieläkö kaivannee
kujajuoksuhun kuolon kurjan
ja vieläkö niitä se tarvinnee
elontaistelun alle hurjan
vain siksi, että se hurmetta
sais yltäkylläisnä ahmata
ja kylpeä veressä viattomain,
elon vainohon vaipuvain?

Ja vieläkö sieluja myymättä
rahan hintaan on maan päällä
sekä särkymätöntä sydäntä
kuin monta on vielä täällä?
Kenen kuntous vielä on tahraton,
omatuntoko jollakin ehkä on
ja vieläkö johonkin uskotaan
ja jotakin toivotaan?

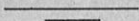
Helvetti jos vielä nyt hehkuineen
maan päällä on jotakin vajaa,
niin tulkohon tänne se täydelleen
ja älköhön olko rajaa

sen kirouksessa ja kauhussa,
sen pahojen henkien pauhussa,
sen uhrien tuskahuudoissa
ja epätoivossa. —

Kun ennen ei uurtajat, orjat maan,
elontaakan kantaja-kansa
ylös nouse ja vaatine milloinkaan
esikoisuusoikeuttansa
elononnehien sekä sen antimiin
ja oikean elämän aarteisiin:
vapautehen sielujen, sydänten
ja omientuntojen.

Näet tuhannet sekä taas tuhannet
yhä „Grottemyllyä“ jauhaa,
veri vuotaa, vailla on ihmiset
yön lepoa, päivän rauhaa
ja leipää ja ihmisarvoaan;
mut nouse he eivät kumminkaan,
ei katko he orjakahleitaan,
ota leipää, oikeuttaan.

Vaan orjina syntyvät, kuolemaan
myös käyvät he orjain lailla.
On välillä helvetin tuskat vaan.
Elononnea ovat he vailla
ja sentään tyytyvät! Milloinka
koko kärsivä suku on nouseva?
Verivelkaa koskahan vaaditaan
ja milloin se maksetaan?

IV.

Katri.

I.

Katri, kaunis ja korea,
varrekas, verevä tyttö,
valkeus emonsa vanhan,
huvi taatolle talossa,
siskojen sulo ja riemu,
veikkosien päiväpaiste,
läksi leipänsä hakuhun,
työnhaulle, työnteolle
tuonne kaupunki-kylähän,
kauppapaikkahan kovahan,
kun oli kodissa köyhyys,
ortten alla puute, nälkä,
suuri perhe, pieni leipä,
särvin sitäkin vähempi.

Vanhemmat varotti häntä,
opetti isä ja äiti:
Karttaos korea tyttö,
vältä kaupungin kohua,
sen iloja, sen suruja,
ole viisas ja varova,
taidokas, teräväsilmä,
huomataksesi humussa,
suuressa elon olossa,
kuss' on pilla piileväinen,
pahansuovan ansa ahdas,
surma syyttömän sydämen,
että ehjänä pysyisit,
oisit aina puhtahana
syömeltäsi, sielultasi,
tunnolta pyhä peräti.
Karta pyörrettä pahinta,
älä etsi ystäviä!

Läksi tyttö tietä myöten,
kulkihe kova-osainen
noita kaupungin katuja,
toista poikin, toista pitkin

allapäin, apeamielin,
ilona koti-ikävä.
Uteli inehmoisilta,
kyseli kylän väeltä:
Oisiko talossa tässä
palvelusta palkkapiian?
Ollut ei taloissa työtä
eikä leivän ansiota.

Siitä läksihe lopuksi,
viime tingassa vaelsi
tehdas-herran haastelulle,
rahamahtavan majahan.
Kysäsihe kynnykseltä,
ovensuusta suin saneli:
Työn olen haussa täällä.
Tokko naista tarvitahan?

Kelpasi korea tyttö
kiviseinien sisähän.

Katri kaunonen olento,
terve ja roteva tyttö

rautarukkihin rupesi,
teräspirtoja piteli.

Rukki rautanen rupatti,
teräspirta noin puheli:
Pahoin teit sa tyttöparka,
kovin kehnosti osait,
kun tulitkin, kehno, tänne,
tänne kuoleman kitahan.
Täällä vartesi väsyvi,
katsantosi kalpenevi,
liha luissasi lahovi,
tuska päällesi tulevi.
Näiden seinien sisässä,
alla katon kaariholvin
ei elä inehmo kauvan,
kun jo kuolohon nukahti.
Lähde, kiirehdi kotihin
emosi, isäsi luokse!

Katri kangasta kutovi,
väänsi rautavärttinätä
päivät pitkät pääksytysten,
väsymättä viikkokaudet,

eikä astele kotihin
luokse valta vanhempainsa,
kun oli kotona nälkä,
puute pirtissä pahasti.

Näin oleli, näin eleli
vuotta kaksi, kolmattakin.

Alkoi vartalo väsyä,
poskilta veret vähetä,
sini silmien sumeta,
kultakutriset huveta,
pään sisähän silmät painui,
jalan astunta aleni.

Kun tuli koti-ikävä,
kaiho polttava povehen,
kylältä haki huvia,
huojennusta huolihinsa
seurasta pahasisuisten,
kumppanien karkeloista.
Oli illat istumassa,
öitä pitkin öitsimässä

elämän pahan polulla,
synnintiellä surkealla.
Myi ja hukkasi hyvänsä,
syömen puhtahan pilasi
raa'assa remun pidossa.
Päivisin tanasi työssä,
yöt on valvoi ja iloitsi.

Katri, kukkanen korea,
sydän sees ja tunto puhdas,
unohti vanhemmat vakaiset,
siskot, veikkoset verevät,
upposi elämän suohon,
kovan kohtalon norohon,
sinne, kunne on kadonnut,
mennyt monta nuorta neittä
näissä päivissä pahoissa,
ajan katkeran kulussa.

II.

Kolkosti kohisi koski,
virta vierivä vihelsi,

lunta tuiski tuuli jäinen
pitkin kaupungin kaduille,
pihamaille, porraspuille,
päälle kattojen kasasi,
kinos kasvoi ja kohosi,
tukki tiet ja kujat kaikki,
kuura puussa, kuura maassa,
pakkanen tulen pureva.

Yö on. Äsken puoli-yötä
takoi taiten tornikello,
rautakolmio rämisi.
Järjestyksen jäykkä miesi,
vahti kaupungin katujen
yössä yksin astelevi
tuulen vinkuvan vihassa,
pahan pakkasen käsissä.
Kaikki kaupungin inehmot,
herra, orja ja osaton,
uinuvat unen hyväisen,
lepohetkensä lepäävät
kukin voimia keräten
päivän vastaisen varaksi.

Toki yksi ihmislapsi,
sykysyinen, synkkä henki
valvovi väsähtymättä,
aivan unta ottamatta
hatarassa hökkelissä
laitakaupungin kujalla.
Tuolta tuikkivi tulonen,
valopilkku pilkahtavi
pienestä akkuna-pahasta,
riepu-uudinten raosta
talvi-yöhön, tuiskusäähän,
pahan ilman illatsuhun.

Siellä sisällä tuvassa
valvovi vakainen nainen,
Katri, kuihtunut olento,
surun sortama inehmo,
tuuditellen, tyynnytellen
heelmää hekkuma-elämän,
isätöntä itkusuuta,
joka värjyvi vilussa,
nälän alla, angervoinen,
tietämättä tuntematta

vaivoja viluisen äidin,
tuskaa itkevän emonsa,
jolt' on mennyt, mennyt kaikki
halu, hartaus elohon,
kuollut usko, kuollut kunto,
sydän särkynyt jälellä.

Eipä itke äitirukka,
valittele valju nainen
pahan pakkasen viluja
eikä nälkää naukuvaista,
itkevi inehmosien
vihan viimojen viluja,
tuomiota tunnotonta,
auvotonta, armotonta,
joka polkevi poloisen
ihan astinlaudaksensa,
tuhaksi, tomuksi, maaksi,
armahdusta antamatta
elon kestävän kulussa.

Parkuvi poloinen äiti,
sydän synkkä sylkyttävi,

vuoksi lapsosen vähäisen,
synnintiellä syntynehen,
jolla on elämä eessä,
elo katkera alussa,
syytönnäkin syitä täysi,
viatonnakin viassa.

Katri, kuihtunut olento,
surkastunut syksyn kukka,
näki lapsen nukkuvaksi,
unen armahan ilossa,
pyyhki poies kyyneleensä
silmistä ja poskipäistä,
nousi, kasvonsa kohotti,
katsoi ulos ikkunasta
talvi-yöhön: tuuli, tuisku,
lumi lentävä lepäsi,
Pohjantähti tuolla tuikki,
paukkui pakkaneen pahasti,
kuului kinahmain kohina,
kosken kutsuva sohina.
Syttyi silmät naisen nuoren,
lieska katseessa kumotti,

nousi, laski naisen rinta,
povi vaipunut värisi,
tutjutti tulinen tuska
äitiraukan rintaluita.

Äiti onneton, osaton,
särkynyt, sekavapäinen,
vaateriepuja repäisi,
otti palan palttinata.
joihin kääri kantamansa,
taiten saamansa sitaisi
sekä sen keralla kulki,
juoksi kosken kaltakalle
koprua kovinta kohti.
Sinne saamansa hukutti,
kadottihe kantamansa
paukkuvassa pakkas-yössä,
yössä suurien surujen,
jolloin Hornan henget käyvät
inehmon ihalan luokse,
virittävät verkkojansa,
asettavat ansojansa
heikon, horjuvan etehen,

kurjan miekkosen menoksi,
kuiskuttavat korvihinsa,
laulavat lipeäkielin
valhesointuja, suruja,
kauhistusten kauhistusta,
rinnan raastavat, repivät,
särkevät sydämen, sielun,
ilkkuen, ivaten vievät,
voimattoman viime voimat.

Katri, vaipunut, vajonnut,
eksynyt inehmoparka
hoiperteli hökkeliinsä,
katon alle astelihe,
tunnotonna, tajutonna
uottaen tilintekoa,
palkkoa pahasta työstä.

III.

Kodissa isä ja äiti,
siskot, veikkoset verevät
vartosivat, vuottelivat
kuulumisia kaupungista,

tietoja tytär-rukasta,
joka joukosta erosi,
muille maille matkasihe
elon ankaran pakosta,
vaivojen vakaisten vuoksi.

Vaan ei saapune sanomat,
tule tiedot tyttärestä.

Talvet tuulena menevät,
haihtuvat kesäiset hetket,
päivät kiirettä pitävät,
kuluu kuut ja vuosikaudet.

Tauti tappoi taattokullan,
kodin pylvähän kukisti,
heitti kalman kartanolle,
mustien mutujen alle.
Nähnyt ei tytärtä taatto,
silmiensä sammussa.

Loppui leipä lasten suusta,
elanto emo hyvältä,

tuli huoli huutavainen
kotihin kova-osaisten,
siirsi tyttäret tuvasta,
mökistä verevät veikot,
sen sikäli, tuon tākäli,
pitäjätä pitkin laitti,
vanhemmat talojen töihin,
nuoret työnsi mieron tielle.

Kunne kulkevi emonen,
astelevi äiti vanha,
kun on kylmillä kotinsa,
poissa mies ja poissa lapset,
itse voimaton, varaton,
tarmoton elon olohon?
Kulkisiko Katrin luokse?
Eipä tiedä, tokko tuolla
erä riittäisi emolle,
vanhalle, vapisevalle,
kun ei kuulu kuulumiset,
eivätkä sanomat saavu
tyttären elosta tuolla
pahan maailman pyörteessä.

Äiti, sortunut suruhun,
kompastunut kohtaloonsa,
kylän raittia ravasi,
tanhuata tallusteli
kohti köyhien kotia,
vaivaishuonetta vähäistä,
sinis siellä ollaksensa,
viikot vierivät venyä,
kunis kuolema tulevi,
kalmanmiesi korjannevi.

Elävi erätön äiti,
vaimo vaappuva olevi
armo-antimen nojassa,
hoivassa hyvä-osaisten,
kysellen kyläiset tiedot,
kuulumiset kauvempaakin.

Kului tuosta kuuta kolme,
neljä, viisi vierähteli,
niin jo saapuvat sanomat,
kuulumiset kaupungista

saamansa tytön tyköä,
luota kanan kantamansa,
tulevat tuliset tiedot,
sanomat ylen ikävät:

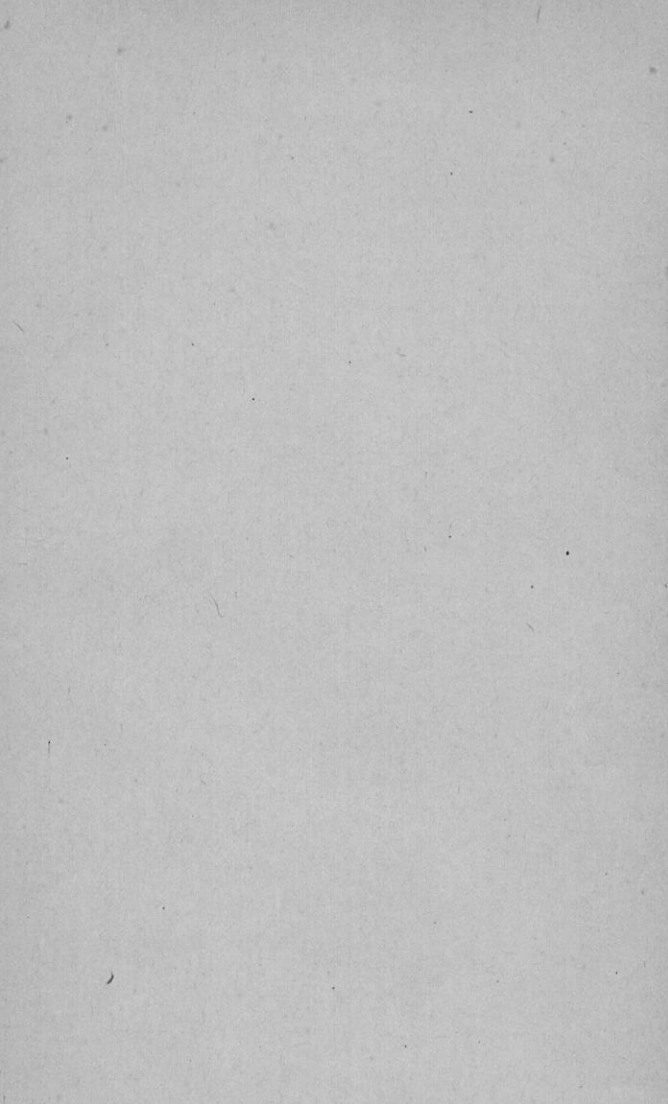
Tytär vankina viruvi,
asustavi armahainen
umpilukkojen lomassa,
paasiseinien sisässä,
kun on tehynnä tekoset,
kamalat ja kauhistavat,
tappanut tahallisesti
synnin siittämän sikiön.

Kuuli viestin vanha vaimo,
sanomat suruinen äiti,
murtui: parkasi pahasti,
huusi suulla surkealla,
taittui tuosta vuotehelle,
peräpankolle paneikse,
houri yöt ja houri päivät,
näki kauhujen näkyjä,
kuuli kummat kuiskutukset,

näki naisen kahleissa,
vaivassa oman verensä,
kuuli rautojen räminän,
rauta-usten ulvahdukset —
tunsi loppunsa tulevan,
viime hetken valkenevan.

Tuo on kurja kaikertaja,
vaimo vaivojen alainen,
nukkui kuoleman unehen,
Manalan majoille kulki,
onneksi inehmosille,
itsellensäkin iloksi.

Katri kurja ja katala,
ruoko tuulen runtelema,
suurta syytänsä sovitti,
tihutyötänsä avitti,
kahlehia kantamalla
rautatelkien takana.

1 mk. 25 p.